

ישועת ישראל
JESCHUGNAT ISRAËL,
O F
I S R A Ë L S
VERLOSSINGE
E N E E U W I G E
BEHOUDENIS.

Voorgefteld uit Gods HEILIG WOORD, gestaafd, en
bevestigd met den TALMUD, en de fchriften der
Oudfte en vermaardfte RABBYNEN, tot opwek-
king, overtuiging, en bekeering, van het
in de vier hoeken der Waereld verftrooide .

I S R A Ë L;

Door hunnen Broeder naar den Vleefche,
CHRISTIAAN SALOMO DUTSCH;

Predikant te Mydrecht.

DERDE DEEL.

I. Stuk.

Tot AMSTELDAM.

By D. SWART en J. SCHOLTEN, Boekverkopers,
op de hoek van de Cingel en Oude Lelystraat.

1793.

*In den HEERE zullen gerechtvaardigt worden
en zich beroemen het gansche Zaad Israëls.
Jesaja.*

De **Autheur** erkent geene Exemplaren voor Egt,
dan die door zyn eigen hand geteekent zyn.

C. J. Nijtsch

A P P R O B A T I E.

De ondergeschrevene Profesoren in de H. Godgeleerdheid, op de Hooge School te Utrecht, hebben, zoo veel hunne bezigheden toelieten, geleezen 't Werk van den Wel Eerwaardigen zeer Geleerden Heere *Christiaan Salomo Duitsch*, Predikant te Mydrecht, genaamd, **JESCHUGNAT ISRAËL**, of, *Israëls Verlossing en Eeuwige Beboudenis*, en daar in niet alleen niets gevonden 't welk zoude strydig zyn, met de Formulieren van eenigheid, in de Gereformeerde Kerken dezer Landen aangenomen; maar ook veele blyken aangetroffen van 's Mans ervaarenheid in de Joodsche Schriften, en bedreevenheid, om uit dezelve, de vooroordeelen van die Natie te wederleggen, en de waarheid van den Christelyken Godsdienst te bevestigen. Waarom wy hetzelfde met genoeg goedkeuren,

A P P R O B A T I E.

wenschende over 't zelve, zoo wel als over de verdere poogingen van den Wel Eerwaardigen Opsteller, om de waarheid van den Christelyken Godsdienst den Jooden aanneemelyk te maken, Gods dierbaarsten Zegen.

Gedaan te Utrecht den 18 Maart 1793.

GISBERTUS BONNET S. S. Th. D.
& P. O.

S. RAU, *Theol. Doct. Theol. Typ. et
Exeget. Prof.*

H. ROYAARDS, *Theol. D. et Prof. Ord.*

P. J. BACHIENE, *Theol. Doct. & In-
primis Catechet. & Pract. Prof.*

AAN

A A N

H E T

HOOG EERWAARDIG GODGELEERD

GENOOTSCHAP.

Ter verdediging van den Christelyken Godsdienst en deszelfs voornaamste Waarheden, tegen derzelver hedendaagsche bestryders, opgericht binnen 's Graven Hage; word dit DERDE DEEL, EERSTE STUK, van *Israëls Verlossing en Eeuwige Behoudenis*; als behelzende de staaving van de gewichtige Leerstukken der HEILIGE DRIEËNHEID in het gemeen, en DE GODHEID DES ZOONS EN DES HEILIGEN GEESTES in het byzonder; en wederlegging

* 5

der

der nieuwste aanvallen tegen dezelve; en
dus met het heilzaam oogmerk van dit
voortreffelyk genootschap overeenstemmen-
de, met allen verschuldigten eerbied en
zegenbede over deszelfs pogingen en Lee-
den opgedragen, door

C. S. DUITSCH.

Predikant te Mydrecht.

Mydrecht,
den 1 Maart
1793.

A A N

A B R A H A M S

N A G E S L A C H T,

Wanneer de gulde Zon, verschyndt aan d'Oosterkimmen,
Dan neemt de nachtwolk af, en 't zwarte floers verdwyndt,
De stille kalmte staakt, in volle luister schyndt
De blyde Dageraad, weêr tot haar pracht te klimmen.

Dan blinkt de Uchtendfond, door Christalynen droppen,
Terwyl het bly geschal, door Veld en Dalen klinkt,
Wen ons de bleeke Maan, geheel het oog ontzinkt;
Door 't Purper-Zonnenrood, aan Berg en heuveltoppen.

A A N

Maar

Maar dit zoo heerlyk Licht, kan ook door damp omtogen
Verryzen, en haar gloed, blyft schuil voor 't zwak gezicht;
Daar som's een enk'le straal, verschynt die 't oog verlicht,
En ons haar afkomst toond, van d'Opperhemelboogen.

Zoo rees, zoo schein reeds lang, de Heilzon der genaden
Van Jesus, (Gods Zoon,) met een verheeven gloed,
En schoot zomwyl een straal in het verblind gemoed
Van hen, die gansch verdoold in zwarten zonden waaden.

Deez' Zon, dft licht schein vaak, voor 't went'len veeler Eeuwen;
Die Eertyds door Gods mond, aan Israël was voorzegd,
En in der Vad'ren hart reeds was ten zuyl gelegd,
Ten steanfel voor 't gelooff der Zaligen Hebreuwen! —

Uw Vader Abraham, die op deez' zuyl betrouwden,
Daar Ifac, Jacobs Huis, en al hun Nageflacht,
Op Goëls blyde komst, geloovig had gewacht,
In welker bly verschiet, zy al hun Heil beschouwden.

Maar

Maar Gy! Hun Nageflacht, van 't rechte spoor geweeken,
Verdwaald in uw begrip, kent gy den Heiland niet!
En wachtend op zyn komst, ziet gy tot uw verdriet,
Hoe deez' bepaalde tyd reeds lange is verstreken.

Uw boezem spreekt ontroerd!! „ Kan Hy een Koning weezen?
„ Die in een Herders-Stal veracht gebooren werd;
„ In Nazareth gekweekt, omringd van alle smert;
„ Ja!.. die den Joodschen Raad het allermeeft moest vreezen?
„ Die op Pilatus last aan 't dorre hout moest sneeven?
„ Te Golgotha gekruist, aan alles lotgemeen,
„ Gelyk een haatlyk mensch, veracht van groot en kleen,
„ Zou deeze Jesus als den Heiland zyn gegeven?”

ó Ja! maar ach!.. Gy zyt mislyd van uw Rabbynen,
Schoon ons de Oudtheën klaar door uwen Vad'ren meld,
Dat hy die Jesus is, die uw werd voorgefeld,
Blyft gy door hun verblind, deez' waarheid ondermynen.

Ont-

Ontzindt!.. ontwaard!.. vervreemd!.. de Leer van uwen Vad'ren!
(Schoon gy haar Ciernaam draagt,) bezit gy nimmermeer;
Een valsche schyn van hoop, op uw Talmud'sche Leer,
Vervuld gestaag uw borst en zweeft uw door de Ad'ren!..

Uw oog kon voer een tyd wel zoekend afwaards dwaalen,
Verblindheid spoorde licht uw denkbeeld hooger aan;
Op aard'sche grootheid, pracht, en op die yd'le waan,
Waar meê een machtig Vorst hier op deez' kring mag praalen.

Uw hert door 's Duivels list, gesteld op valsche gronden!
Is nu helaas op 't punt van haar gewis verderff!!..
Uw Leer: hoe ook misvormt, is niet alleen 't bederff;
Maar ook het wanbegrip, gevloeid uit Christen-monden!!..

Een PRIESTLY spreekt uw aan, met Joodsgezinde sreeken,
Een STERK|zyn fyn vernuft (zegt) „ dat men in het woord,
„ Dat God uw Vad'ren gaff, van geen DRIEËNHEID hoord,”
Hoe syn door hun bewerkt, DUTSCH dorst hen wederspreken.

't Is

't Is DUTSCH, wiens veder uw van 't dwaalpoor zoekt te leiden;
't Is DUTSCH, die allerklarst uw schriften wederlegt;
't Is DUTSCH, die in dit Werk met weinig woorden zegt,
Hoe gy uw hart aan God, aan Jesus toe moet weiden. —

Myn VADER, die voorheen uw kon zyn *Broed'ren* noemen,
Is door deez' held're Zon, door Jesus glansch verlicht!
Dit treft myn bonzend hert! en schoon myn veder zwicht,
Myn horst is aangespoord, om Jesus heil te roemen!...

ISRAËL doorlees deez' blad'ren,
Vast geground op 't recht gevoel
Van uw reeds verstorven Oud'ren,
En aanzie uw jammerpoel;
Ja! befeff hoe gy verdwaalde!!
En verdoolde in uw Leer;
Maar herdenk ook, hoe dat Jesus
Is een Koning, Vorst en Heer;
Ach dat ras een siraal der Liefde!
Van zyn Geest met vollen gloed
(Uit zyn Opperwelden daalden)
Op het Volk, door hem gehoed!

Dier.

Dierb're Jesus! doet aan Isr'ël!

Ras uw glans en luister zien;

Wilt, ach wilt! hun niet verstooten!

Maar uw trouwe bystand bien,

Koning Jesus! Opperkoning !!..

Van der Vad'ren Nagaslacht,

Ach komt Israël toch nader!!..

Gy hebt alles in uw Macht. —

G. A. DUITSCH.

Phil: St:

ישועת ישראל

JESCHUGNAT ISRAËL,

O F

ISRAËLS

VERLOSSING,

EN EEUWIGE

BEHOUDENIS.

ישעיהו נב

מִי הָאֵמִין לְשִׁמְעַתְנוּ וְיִדְוֶעַ יְהוָה עֲלֵינוּ
וְנִלְתָּהּ: וְיֵשֶׁל בְּיוֹנֵק לְפָנָיו וּבִשְׂרֵשׁ מֵאָרֶץ
צִיָּה לֹא תֵאָדְרוּ וְלֹא הָרָר וְנִרְאָהוּ וְלֹא מִרְאָה
וְנִחְמְדָהוּ: נְבוֹזָה וְחִדְלָה אִישׁ מִכֹּאֲבוֹת
וְיִדְוֶעַ חֲלִי וְקִמְסָתָר פְּנִים מִפְּנֵי נְבוֹזָה וְלֹא
חֲשִׁבְנָהוּ: אֲבֵן חֲלִינֵנוּ הוּא נֶשֶׂא וּמְכַאֲבֵנוּ
סָבְלִים וְנִאֲחָזֵנוּ חֲשִׁבְנָהוּ נִגְוֶעַ מִכַּח אֱלֹהִים
וּמַעֲנָה: וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשַׁעֵינוּ מִדְּבַר מַעֲוֹנוֹתֵינוּ
מוֹסֵר שְׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבִחְבֵרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ: כָּלֵנוּ
כִּצְאֵן תַּעֲיֵנוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ פְּנֵינוּ וְיִהְיֶה הַפְּגִיעַ
A בּו

2 ISRAELS VERLOSSING

בו את עון כלנו: נגש והוא נענה ולא
 יפתח פיו כשה לבנה יובל וכרחל לפני גזייה
 נאלמה ולא יפתח פיו: מעצר וממושפט לקח
 ואתדורו מי ישוחח כי נגור מארץ חיים
 מפשע עמי ננע לבו: ויפן את רשעים
 קברו ואת עשיר במתו על לא חכם עשה
 ולא מרמה בפיו: ויהנה חפץ דכאו החלי
 אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים
 וחפץ יהנה בעדו יצלה: מעמל נפשו יראה
 יבע בדתו יצדיק צדיק עבדי לרבים
 ועונתם הוא יפול: לכן אחקק לו ברבים
 ואת עצומים יחלק שלד תחת אשר הערה
 לפות נפשו ואת פשעים נמנה והוא חטא
 רבים נשא ולפשעים יפניע:

JESAIA CAP. 53.

1 **ו**ie heeft onze prediking geloofd?
 2 **W**en aan wien is de arm des
HEEREN geopenbaard? Want
 3 hy is als een rysken voor zyn
 aangezichte opgeschooten, en als een wortel
 uit een dorre aarde: hy had geen gedaante
 noch heerlijkheid; als wy hem aanzagen,
 4 was 'er geen gestalte, dat wy hem

3 ENEEUWIGE BEHOUDENIS. 3

hem zouden begeerd hebben. Hy was veracht
 3 en de onwaardigste onder de menschen,
 een man van smerten, en verzocht in
 krankheid: en (een iegelyk) was als
 verbergende het aangezichte voor hem; hy
 was veracht, en wy hebben hem niet
 geachtet. Waarlyk hy heeft onze krankhe-
 4 den op zich genomen, en onze smerten
 heeft hy gedraagen: doch wy achteden
 hem, dat hy geplaagd, van God geslagen,
 en verdrukt was. Maar hy is om onze
 5 overtredingen verwondet, om onze ongerechtig-
 heden is hy verbryfeld: de straffe, die
 ons den vrede aanbrengt, was op hem, en
 door zyne striemen is ons geneezinge ge-
 6 worden. Wy dwaalden alle als Schaapen,
 wy keerden ons een iegelyk naar zynen weg:
 doch de HEERE heeft onzer aller ongerechtig-
 7 heid, op hem doen aanloopen. [Als] dezelve
 geitscht werd, toen werd hy verdrukt:
 doch hy deed zynen mond niet op: als
 een lam werd hy ter slagtinge geleid, en
 als een schaap, dat stom is voor het aan-
 gezichte zyner scheerders, alzo deed hy
 8 zynen mond niet op. Hy is uit den angst
 en uit het gerichte wechgenomen, en wie
 zal zynen leeftyd uitspreken? want hy
 is afgesneeden uit het land der leevendigen:
 om de overtredinge myns volks is de plage
 op hem geweest. En men heeft zyn graf
 9 by de godlooze gesteld, en hy is by den ry-
 ken in zynen dood geweest: om dat hy geen
 onrecht gedaan heeft, noch bedrog in zy-
 nen monde geweest is. Doch liet behaagde
 10 den HEERE hem te verorzelen, hy heeft
 A 2 [hem]

4 ISRAELS VERLOSSING

[hem] krank gemaakt; als zyn Ziele haar [tot] een schultoffer gesteld zal hebben, zoo zal hy Zaad zien, hy zal de dagen verlengen: en het welbehaagen des Heeren zal door zyne hand gelukkiglyk voordgaan.

11 Om den arbeid zynner Ziele zal hy het zien [en] verzadigd worden: door zyne kennisfe zal myn knecht, de rechtvaardige, veelen rechtvaardig maaken, want hy zal hunne ongerechtigheden draagen. Daarom zal ik hem
12 een deel geeven van veelen, en hy zal de magtigen als een roof deelen, om dat hy zyne Ziele uitgestort heeft in den dood, en met de overtreeders is geteld geweest: en hy veeler zonde gedraagen heeft, en voor de overtreeders gebeden heeft.

Het is aanmerkelyk, dat by Rabbi *Abarbanel* (a) in zyne Voorreden van zyne Verklaaring over *Jesaja*, onder de VYF TRAPPEN, die hy opgeeft, waarin de Propheet *Jesaja*, alle de andere Propheeten overtreft, en daarom de EERSTE in den rang der Propheeten geplaats moest worden, (b) DEZE TRAP, de

Zemach David 1 deel pag. 30. Col. 2. (a) Rabbi *Isac Barbanel*, tot Hoogleeraar be-roepen, naar de Academie te *Paaduwe*, in den Jaare 5269 na de scheppinge der Waereld, en dus in den Jaare 1508, na de telling der *Nazireers*.

Baba Bathra pag. 14. (b) Het geene hy nadrukkelyk betoogt tegens de stelling der *Talmudisten*, die stellen „dat de „orden der Propheeten deze is, *Josua*, de *Rich- „teren*, de boeken van *Samuel* en der *Ko- „nin-*

IN EEUWIGE BEHOUDENIS. 5

voornaamste is, שבספר ישעיהו באו הרבה נבואות ונאוות ונאוות ישראל יותר מבספר אחר משאר הנביאים עד שמפני זה אמרו חז"ל כמו שזכרתי למעלה שהיה ספר ישעיהו וכו' כלו נחמתא וכו' „Dat in het boek „van *Jesaja*, veele VERTROOS- „TENDE VOORZEGGINGEN, en „Israëls verlossing voorkomen, ja „VEEL MEERDER, dan in eenig ander „boek der andere Propheeten; waarom „ook onze wyze geleerde Rabbynen, „hunne gedachtenis zy tot een ze- „gen! met recht gezegd hebben, ge- „lyk ik reeds boven heb aange- „merkt, dat het boek van *Jesaja*, alleen en „geheel VERTROOSTINGEN behelst „enz.” — En om deze zyne stel- „ling nader te betoogen, merkt hy ver- „der aan, dat in dit boek voorkomen „וְנִבְאוֹת גְּלוּיָת וּמְבֹאֲרוֹת עַל הַתְּשׁוּבָה „הַעֲתִידָה „VYFTIEN klare en duide- „lyke Voorzeggingen, omtrent het HEIL „dat *Israël* te verwachten had, met de „komst van den *Mesias*,” die hy breed- „voerig aanwyst, uit de Godspraake van *Jesaja* zelve. —

En waarlyk, dit heeft deze geleerde Man zeer wel getroffen. — Trouwens, geen een der Propheeten, heeft zoo

„ningen, *Jermia*, *Ezechiël*, *Jesaja*, en de „Rot der Propheeten.” — En dus *Jermia* en *Ezechiël*, voor *Jesaja* plaatsen.

Rabbi *Abarbanel* in zyne Voorrede van zyne ver- klaaring over *Jesaja*.

6 ISRAELS VERLOSSING

zoo klaar, duidelyk, breedvoerig en verheven, den gelukkigen en bloeienden staat der Kerke onder de regeering van Koning Mesias beschreeven, dan de Propheet JESAJA! — Wie kan denzelven leezen, zonder verwondering en aanbidding, omtrent Gods goedheid en onveranderlyke trouwe?

Maar ik zal meer zeggen, (het geene, helaas! Rabbi Abarbanel en de andere wyze Rabbynen voorby gezien hebben) geen een der Propheeten heeft den Persoon van VORST MESSIAS, zoo als hy onder de menschen zou geopenbaard worden, en dat groote Heil voor de Kerk aanbrengen, in alle zyne Graveerselen, met zulke leevendige verwen afgeteekend, als deze onze EVANGELISCHE PROPHEET. — Ik zal thans in dat ruime veld niet treden; maar dit weinige zal genoeg zyn. — Hoe klaar en duidelyk heeft deze Evangelische Propheet VORST MESSIAS voorgesteld, ten opzichte van zyne wondergeboorte uit eene Maagd, (c) ten opzichte van zyne Goddelyke en Menschelyke Natuur, (d) ten opzichte van zyne Propheetische bediening (e) en voornaamlyk, ten opzichte van zyn vernederden Staat, zyne nederige geboorte, zyn smertelyk lyden, schandelyken dood, en zyn

(c) Jef. 7: 14. (d) Jef. 9: 5, 6. (e) Jef. 40: 11. 42. 1 — 8. 61. 1 — 3.

ENEEUWIGE BEHOUDENIS. 7

zyne Heerlykheid, die daarop volgen zou laat ik u alleen bepaalen by de verheve Godspraak, vervat in dit 53 Cap.

Dat de drie laatste Versen van het 52 Cap. met het volgende 53 Cap. in een zeer nauw verband staan, en eene Redenvoering uitmaaken, is niet alleen de grondstelling van Rabbi Salomon Farchi, en Rabbi David Kimchi, maar ook van den onder u zoo zeer beroemden Rabbi ABARBANEL, die in de voorbereidselen van zyne verklaring over Jefaia Cap. 52. vers 13., deze stelling tot een grond gelegd, en de volgende woorden aan het hoofd geplaatst heeft:

הנבואה השלישית

תחילתה. הנה שכול עבדי וכו', ער רני עקרה ולא ילדה: והיא פרשה אחת.

Rabbi
Abar-
banel
over Jef.
pag. 78.

DE DERTIGSTE VOORZEGGING.

„ Haar BEGIN is, ziet myn knecht zal Jef. 52:
„ verstandelyk handelen, enz. — TOT (of 13.
„ eindigt) zingt vrolyk gy onvruchtbaare, Jef. 54:1.
„ die niet gebaard hebt. — EN DIT IS
MAAR EENE AFDEELING.

Dan, Mannen Broeders! laat ik vooraf eene gewigtige vraag U voorstellen. — Ik bidde U, van wien zegt de Propheet dit? van zich zelve, of van iemand anders?

Eene vraag, van het uiterste belang. —

A 4 #

Trou.

8 ISRAELS VERLOSSING

Trouwens het *eerste* en voornaamste, waarop wy in het leezen van de Heilige Schrift in het gemeen, en het Propheetische woord in het bezonder, nauwkeurig letten, en daarnaar onderzoek moeten doen, is het ONDERWERP van de reden, naamlyk den *Perzoon* welken bedoeld, of de *zaak* waarvan gesproken wordt. — Zoo lang men tog omtrent het rechte ONDERWERP dwaalt, kan men ook de *zaaken*, die aan dit *Onderwerp* toegeëigend worden, niet verstaan, noch in het rechte licht beschouwen, noch veel minder eene goedvoldoende verklaring van geeven.

Zullen wy derhalve verstaan, het geene wy hier in deze verhevene Godspraake leezen, wy dienen eerst nauwkeurig te onderzoeken het ONDERWERP, waarvan hier gesproken wordt.

Zeker, het *Onderwerp*, waarvan Jesaia spreekt, is buiten alle tegenspraak, en dat ook van alle uwe Rabbynen wordt toegestemd, DES HEEREN KNECHT, die *verstandelyk zal handelen*, die *verhoogd, verheven, ja zeer hooge zal worden*, en die nog nader genoemd wordt *des Heeren knecht, de Rechtvaardige* Cap. 53: 11. — Dan, de vraag blyft nog dezelfde, wie wordt door DES HEEREN KNECHT hier bedoeld? — *Van wien zegt de Propheet dit? van zich zelve, of van iemand anders?*

En deeze vraag wordt van nog meer belang, als wy met aandacht letten, op de verregaande *verachting, vernedering en verhooging*, die hier aan des Heeren knecht wordt

9 ENEEUWIGE BEHOUDENIS.

wordt toegeëigend. — Hy wordt door den Propheet zeer breedvoerig, als met leevendige verwen voor onze oogen afgeschilderd, „ als een man, die niet alleen van zeer geringen oorsprong, en „ het voorwerp van de verregaandste *verachting der menschen* was, maar als een „ man, die van God zelve *geplaagd, „ verdrukt, en verbryzeld* werd. — Als „ een man van smerten, die uit den *land der leevendigen is afgesneden*, en dat „ niet om zyne *eigen zonden*, maar om de „ zonden van *anderen* te verzoenen. — „ Als een man, *volmaakt Heilig en Rechtvaardig*, die geen onrecht gedaan heeft, „ noch bedrog in zyn mond is geweest. — „ Als een man, die in het zwaarste lyden „ en smertelykten dood, zoo gewillig en „ lydzaam zich gedraagen heeft, *als een „ Lam dat ter slagting geleid werd.* — „ Als een man, die niet alleen uit dat „ zwaare lyden en smertelyken dood, „ weder verlost, en luisterryk opge- „ staan is, maar daar zelfs omtrent hem „ gevraagd wordt: *wie zal zyn leeftyd (of „ zyn geslacht) uitspreken?* — Ja als „ een man, door *wiens hand des Heeren „ welbehaagen gelukkig zou voordgaan.* — „ Die om den *arbeid zynner Ziele, het zal „ zien en verzadigd worden.* — Die door „ zyne kennisfe veelen zal *rechtvaardigen, en „ de magtigen als een roof deelen, om dat „ hy zyne Ziele uitgestort heeft in den dood, „ met de overtreeders geteld is geweest, vee- „ ler zonden gedraagen, en voor de overtree-*

„ders gebeden heeft. — Wat zeg ik!
 „als een man, die uit zulk een verne-
 „derden Staat, *verhoogd, verheven, ja*
 „zeer hooge zal worden!”

Verheven Schiidery! — Welke een uitmuntend en heerlyk Persoon moet dan hier niet DES HEEREN KNECHT ZYN, van wien zulke heerlyke dingen gezegd worden! — Waarlyk, hoemeer wy op *des Heeren knecht* staroogen, zoo als hy door den Propheet in deeze verheven Godspraake wordt afgeteekend, hoe gewigtiger, hoe belangryker deze vraag wordt: wie wordt door DES HEEREN KNECHT hier bedoeld? *van wien zegt de Propheet dit? van zich zelve, of van iemand anders!*

Ja eene vraag, die de EERSTE is, van de zes gewigtige vraagen, die Rabbi Abarbanel voorstelt in zyne Verklaring over Jesaia Cap. 52. vers 13. — Zie hier zyne eigen woorden.

השאלה ראשונה היא לדעת על מי נאמרה
 הנבואה הזאת כי חכמי הנוצרים פירשוה
 על אותו האיש שתלו בירושלים בסוף בית
 שני שהיה לדעתם בן האלוה יתברך
 שיתגשם בכטן העלמה וכו' ואמנם יונתן בן
 עוזיאל תרגמה על משיח העתיד לבוא והוא
 גם בן דעת חכמים ול בהרבה מדרשתיהם.
 גם כי זה הפסוק האחרון ממנה לכן אחלק
 לו ברבים דרשוהו על משה רבינו וכו'.
 וכן

Rabbi
 Abar-
 banel
 over Je-
 saia pag.
 78.

וכן ראיתי פירש שעשה הרמב"ן על הנבואה
 הזאת שפירשה על מלך המשיח והנאון
 רב סעדיה פירש הפרשה כולה על ירמיהו
 וכו' אבל רש"י והר"ן יוסף קמחי ובנו הרב
 רבי דוד קמחי כולם פה אחד פירשן
 הנבואה הזאת כולה על ישראל. ולכן ראוי
 לדעת בתחלת הדברים אמיתת כוונת
 „הנבואה על מי נאמרה.”
 DE EERSTE
 „VRAAG IS, op wien moet deze voorzeg-
 „ging toegepast worden? — Want de
 „WYZE NAZAREËRS verklaren dezel-
 „ve, op DIEN MAN, (f) die te Jeru-
 „salem OPGEHANGEN is, in den laatsten
 „tyd van den Tweeden Tempel; die naar
 „hunne gedachten is, DE-ZOON van den
 „hoog geloofden God, die een Lichaam in
 „den buik van die MAAGD heeft aangeno-
 „men, enz. — Maar Jonathan ben Uziel,
 „heeft dezelve verklaard op den MES-
 „SIAS, die komen zal. — En dit is
 „ook geweest het gevoelen van onze
 „Rabbynen hunne gedachtenis zy tot
 „Zegen! in veelen van hunne Verklaa-
 „ringen. — Ook zyn 'er die het laatste
 „vers van deeze Voorzegging, *daarom*
 „zal ik hem een deel geeven van veelen,
 „verklaard hebben op MOSES. — En
 „ZOO

(f) Naamlyk JESUS DEN NAZAREËNER,
 die hy op dezelve pag. in zyne verdere uitbrei-
 ding uitdrukkelyk met dezen Naam benoemt.

12 ISRAELS VERLOSSING

„ zoo, heb ik ook gezien eene Verklaaring, die Rabbi *Mofes bar Nachman* over deeze Voorzegging gemaakt heeft, die dezelve toepast op den KONING MESSIAS. — En Rabbi *Saadja Ha-gaon* verklaart deeze geheele Voorzegging op JERMIA. — Maar Rabbi *Salamon Jarchi*, en Rabbi *Joseph Kimchi*, en zyn Zoon Rabbi *David Kimchi*, passen deeze geheele Voorzegging, als uit eenen mond toe, op ISRAEL. — En daarom dienen wy noodzaakelyk in het begin der zaaken, EERST te weeten, den waaren zin van deze Voorzegging, OP WIEN dezelve toegepast moet worden.”

Eene vraag derhalve van 't uiterste belang. — Van wien zegt de Propheet dit? — Wie is hier het ONDERWERP dat hier bedoeld wordt? — Ja, eene vraag, die u te meer moet uitlokken tot onderzoek, daar niet alleen een groot verschil is tusschen de wyze Nazareërs en uwe Rabbynen, maar, daar zelfs uwe Oudste en Nieuwe Rabbynen, zoo verschillende in hunne gevoelens zyn! — Dezen passen deze Voorzegging toe op den MESSIAS. — Anderen op JERMIA. — Anderen op MOSES. — En anderen op ISRAEL. — In welke verwarringen van gedachten moeten deze zeer verschillende gevoelens, u niet brengen? — Moet gy

EN EEUWIGE BEHOUDENIS. 13

gy dan zelven niet vraagen, *wat is Waarheid?* (g)

Wel aan Broeders! Geliefden om der Vadersen wille! Wel aan, laten wy onzydig en zonder vooroordeel, deze gewigtige vraag tot een grond leggen, de Schriften onderzoeken, en dan oordeelen, of uwe geleerde Rabbynen, dan, of de wyze Nazareërs, (zoo als R. Abarbanel dezelve noemt) DEN RECHTEN ZIN van deze verheven Godspraak getroffen hebben?

Zou de Propheet Jefaia hier van zich zelven spreken? of door des Heeren knecht zich zelven bedoelen? — Verre van daar. — Jefaia was van zulk een geringen oorsprong niet, zoo als hier van het ONDER-

(g) Moogelyk zult gy zeggen, „ al fryden de gevoelens van onze Rabbynen nog zoo tegen elkander, moeten wy echter gelooven „ *אלוואלו דברי אלהים חיים* „ dat zy beiden woorden van den leevenden God zyn, zoo als Rabbi Lipman in zyn boek *Nizachan* duidelyk aanhaalt uit den Talmud, tract. *Escrubim* pag. 13. „ en zelfs nog by voegt *כי הוא חשי שנתקלנו התורה* „ Want „ *de Heere God, die ons de Wet gegeven heeft, heeft dezelve in haare Verklaaringe afhangelyk gemaakt aan de gedachten der wyzen, naar 't gezicht van hunne oogen.*” — Dan, heb ik noodig diergelyke ongerymde stellingen te wederleggen.